

- Hva har det gjort med deg, liksom?

(Petter, Ngatangia, Rarotonga, 17. februar 2004)

Omtrent slik lød spørsmålet som kom fra en person som paradoksalst nok ikke hadde tid til å vente på svaret. Vedkommende var av det slaget som haster rundt kloden og samler på land og flyplasser på samme måte som andre samler på frimerker. Men spørsmålet var like fullt betimelig, både for meg og jeg vil tro - for vedkommende selv.

Altså, - hva har det gjort med *meg* å reise av sted et snaut halvår? Hva har det betydd å ta et skritt til siden fra et travelt arbeids- og familieliv og bosette seg på den andre siden av kloden på ei øy ikke større enn en fluelort på kartet? Hva har skjedd oppe i hodet på en 45-åring, så langt, etter at han har deiset ned i et sydhavsparadis med romslig tid, ødelagt TV, en telefon som har takket av og en PC som ikke sier *pling* fordi ingen mailer ankommer?

Man skal vokte sin tunge. Det er fort gjort å ta for godt i og forkynne et personlig paradigmeskifte: *Før* og *etter* denne "holmeturen" til det sydlige Stillehav. Men når det er sagt, går det heller ikke an å hevde at alt er som før, - ingen ting vil være helt det samme etter denne reisen. Det er ikke de store og dramatiske forskjellene jeg snakker om, men de små. De nesten umerkelige små tingene som har sevet inn gjennom porene og trengt helt inn til hjertet, og delvis hjernen. De små tingene. Mange av disse tingene har med tid, oppmerksomhet, tilstedeværelse og historier å gjøre. Reisen har på sett og vis både gått utover, - og innover.

Toms Islet på Palmerston setter en reisende i en meditativ stemning. Det må være her den langsomme tiden bor.

Jeg fikk stukket til meg boken *Leve langsomheten* skrevet av religionspsykologen Owe Wikström før jeg reiste avsted. Jeg fikk den av en venn og kollega med hyggelig hilsen og beskjed om å lese den langsomt. Det har jeg gjort. Noen sider i ny og ne, fortrinnsvis liggende i en hengekøye, som sakte og monotont har rugget frem og tilbake. Boken har skapt ettertanke og ligger i bakgrunnen i denne lille betraktningen.

Det er selvfølgelig er fullt mulig å komme hit ned, og andre steder, uten at situasjonen og omgivelsen spiller noen rolle, uten at en lar seg i nevneverdig grad berøre. Jeg har truffet mennesker i løpet av disse månedene som tilsynelatende ikke vet hvor de skal, så de finner det best å skynde seg. Andre har så å si lagt ut på en reise fordi de er på vei hjem. Noen så fort som mulig. Felles for dem er at de går glipp av mulighetene som byr seg og som forutsetter at man går saktere, tenker saktere og åpner sansene. Man behøver selvsagt ikke reise halve kloden rundt for å begynne med **det**, - men det hjelper. Det hjelper å komme til et sted hvor det

er en avstand og distanse til det livet en vanligvis lever. Det gir mulighet for ro, ettertanke og perspektiv. Slik sett kan den ytre reisen opplagt styrke reisen innover.

Mange av de menneskene jeg har møtt har en historie å fortelle om hvorfor reisen kom i stand. Foranledningen kan ha vært så mangt, men påtagelig mange referer til sterke, betydningsfulle opplevelser så som sykdom, død og ulykker, altså situasjoner som kan beskrives som ”grensesituasjoner”. En familiefar på noen og førti år fra Wales fortalte meg om sin opplevelse. På en svært travel arbeidsplass, i et møterom, reiser hans sjef seg opp etter at møtet er ferdig, hun står noen sekunder før hun faller om og er død. 52 år gammel. Ikke lenge etter var kontoret hennes ryddet og en ny sjef var på plass. - Det var da jeg tenkte: Jeg vil ikke dette mer! forteller vår venn fra Wales. Dette ble den utløsende årsaken til at den lille familien la ut på en reise for å stokke kortene og dele ut på nytt.

Historiene er mange og de forteller om behov for oppbrudd og hvile, og tid til refleksjon og ettertanke. På flere måter har de fellestrekk med

en ”pilegrimsferd”, en reise for den som er på leting. Hvorfor drar de da ikke til Nidaros eller Santiago de Compostela, kan man spørre.

Hvorfor kler man seg ikke i sekk og aske, men i badebukse og snorkel? Jeg har vært både i

Santiago de Compostela og stått alene under stjernehimmelen på et rev på Palmerston pakket inn i stjerner. Opplevelsene var ikke ulike. De bød på tid og rom for tanken, og en høy himmel. (Med hensyn til temperaturer og klima har jeg ellers mine klare preferanser: Polynesia fremfor Galicia!)

Forfatteren Owe Wikström hevder at oppbrudd er nødvendig. ”Særlig i andre halvdel av livet bør mennesker reformulere sine mål; ekspansjon bør nå kombineres med en modnende innadvendthet. Man må aktivt bestemme sin posisjon. En forutsetning for denne indre reisen er å bremse ned.”(s. 114) Det er imidlertid ikke lett, særlig når man i overgangen til ”andre halvdel av livet” blir konfrontert med idealer som knytter seg til beslutningsvilje, handlingsorientering og omstillingsevne. Tenkepauser oppfattes som unødvendige og arbeidskapasitet, overtid og effektivitet er uttrykk som klinger godt.

Den kloke amatør

I det akademiske miljøet der jeg har mitt arbeid, er den slagferdige replikken og det beste argumentet høyt skattet. Men klokskap og ekte dialog har ikke med det slagferdige og spirituelle å gjøre. Jeg har stadig mindre tro på den som begår de verbale C-momenter og framstår som særlig konversasjonsbegavet. Jeg har mer tillit til den ærlige amatør som famler, lytter, prøver - en som både har et øre for andre, - og for seg selv. Jeg har tro på den som tillater seg selv og andre uferdige tanker og påbegynte formuleringer, for så å utforske dem og finne ut hvordan de lyder og hva de kan bety. I dette kan det være betydelig mer innsikt og fornuft enn i det endelige og beste argument.

De vakreste omgivelser kan også danne ramme for dystre og mollstemte tanker.

Det å snakke om sin travelhet kan dessuten lett bli et retorisk signal, – man tilhører de etterspurte. I en rapport skrev jeg følgende etter å ha fulgt en avdeling i et stort konsern noen måneder:

.....(Avdeling X) kan beskrives som en arbeidsplass hvor de ansatte, og særlig nøkkelpersonell ... lever under en form for handlingstvang. Kravet om brannslukking, hurtige løsninger, oppdatering, tilstedeværelse, overtid... m.a.o. unntakstilstanden er stadig til stede. Dessuten er "det å ha det travelt"... assosiert med å være en viktig og etterspurt person.

Man har havnet i en form for tilgjengelighetsfelle hvor unntakstilstanden, det ekstraordinære, er blitt permanent. Ser man dette i det store perspektivet kan det synes riktig som Michel de Montaigne hevdert: Konsentrasjonen om våre gjøremål gjør at vi tillegger handlingen større vekt enn livet. Er dette riktig kan det være all grunn til at flere burde reise langt og lenge vekk fra sin arbeidsplass og gi seg selv en sjanse til å vurdere sine disposisjoner og prioritering på litt distanse. Altså, - hvis en da er enig i at arbeidslivet også er en del av livet.

Jeg konstaterer at jeg aldri kommer til å **få** den tiden jeg drømmer om, derfor må jeg **ta** den! Vi har på denne reisen tatt tak i den langsomme tiden, - et halvårs tid, og holdt på den. Å bryte opp fra dagliglivet krevde ikke så rent lite beslutsomhet. Nå kommer kanskje det som er enda vanskeligere; å bevare erfaringene med den langsomme tiden når vi kommer tilbake – til tempoet. Utfordringen vil bli å finne de naturlige mellomrommene. Det vil antageligvis kreve enda mer av oss med hensyn til beslutsomhet, kloke prioriteringer og ikke minst øvelse.

- **H**va har det gjort med deg, liksom? Spurte vedkommende.

Svaret må være: Reisen har gjort en hel del med meg. Nå gjenstår å se hva *jeg* gjør med *det*.